

En el seu nou llibre, l'ex-líder soviètic Mikhaïl Gorbtxov ofereix una mirada íntima de la seva vida al Kremlin i de la relació amb la seva dona, Raïssa. Es llegeix com un intent final de convèncer els russos perquè estimin l'ex-primera dama soviètica i descriu un lideratge del partit ple d'enganys i lluites internes.

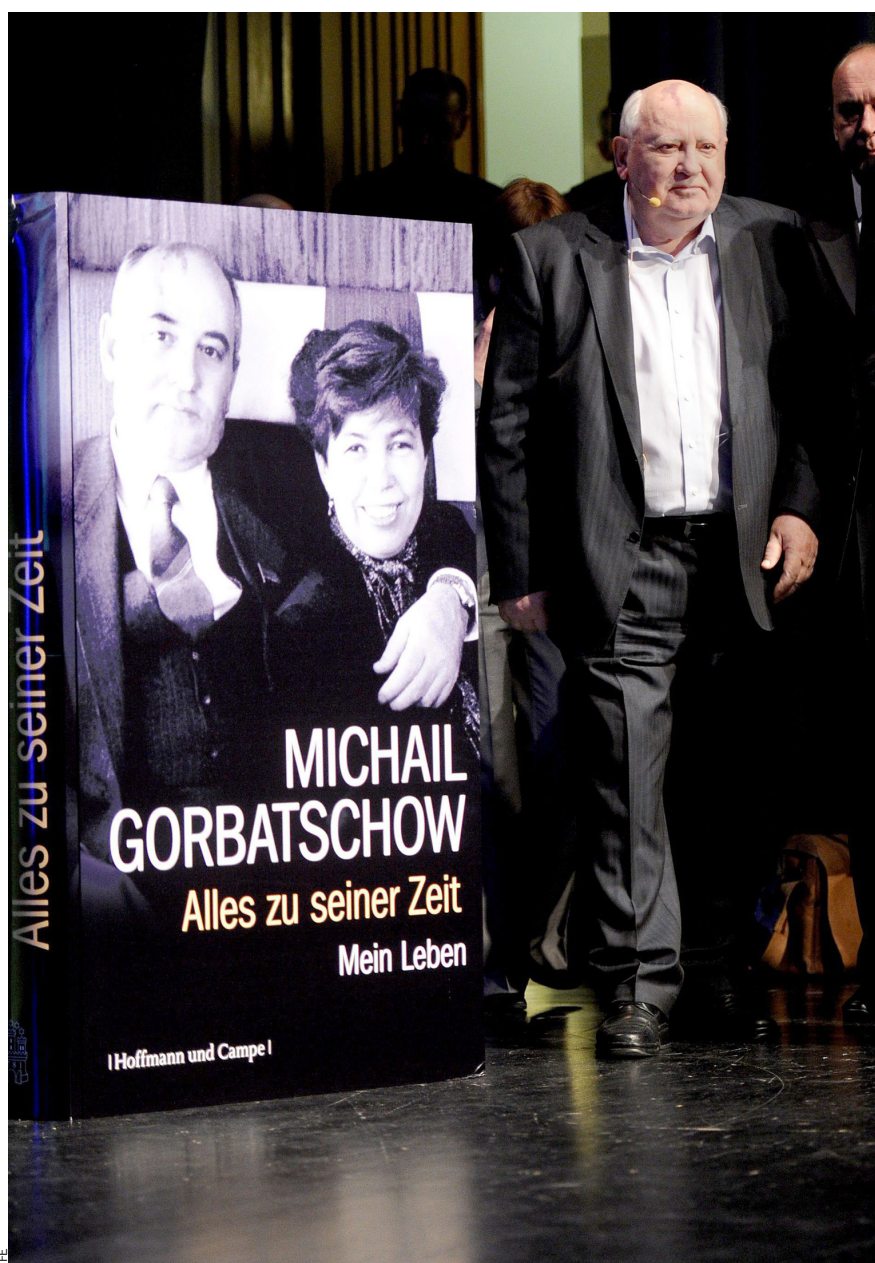
De seguida es veu que està malament de salut. Té sobrepès, la cara inflada i, com diu ell, ha passat l'últim any i mig "gairebé tot a l'hospital". Ha suportat quatre operacions en cinc anys i pateix diabetis severa. Fins i tot es va informar de la seva mort erròniament en Twitter el maig passat. Tot això l'ha marcat. Mikhaïl Serguèievitx Gorbtxov, que ja ha complert els 82 anys, s'ha passat els últims cinc anys treballant en el nou llibre. El títol original en rus es pot traduir com "Sol amb mi mateix", un títol melancòlic que descriu un estat d'ànim amb més precisió que el títol de la traducció alemanya "Tot al seu temps", que es va posar a la venda el març.

Ens interessa llegir un altre llibre escrit pel primer i últim primer ministre de la Unió Soviètica? Per algú que va deixar la política fa 21 anys? Gorbtxov ja n'ha escrit cinc, de llibres. El primer, el 1989, era sobre la *perestroika*, la reconstrucció de la societat soviètica. Llavors en va escriure un altre sobre la reunificació alemanya i, el 1995, un que es titulava simplement "Memòries". Que no ho ha dit tot Mikhaïl Gorbtxov sobre ell mateix? Que no en sabem prou, de les seves veritats, ara?

No del tot. "Sol amb mi mateix", publicat a Rússia la tardor passada, fins ara és el llibre més personal del reformista fracassat tràgicament. El va dedicar a la seva dona, Raïssa Maximovna, que va morir el setembre del 1999. Gorbtxov suggereix que no va ser la leucèmia el que la va matar, sinó la seva *perestroika*, i el dolor i la profunda vergonya causats per com s'havia tractat els Gorbtxov a Rússia a partir del 1991.

"El destí va ser generós amb mi. Em va donar una oportunitat única", escriu l'ex-líder del Kremlin. Tot i això, també va criticar el seu propi destí, que fa dues dècades el va obligar a deixar el càrrec.

L'entorn de Mikhaïl

Mikhaïl Gorbtxov, en la presentació de l'edició alemanya del seu darrer llibre, "Tot al seu temps", a Colònia.

“Els dies més foscos”. Raïssa Gorbaxova, l'ex-primera dama de la Unió Soviètica, que no era gaire popular entre els russos, surt a tot arreu en aquest llibre. La parella havia estat casada gairebé 46 anys quan Raïssa, que tenia un doctorat en sociologia, va morir a l'Hospital Universitari de Münster a Alemanya, poc abans d'un trasplantament de medul·la que ja estava datat. “Érem feliços junts. M'ajudava a superar els dies mes foscos”, escriu Gorbaxov.

Explica com es van conèixer i que a Raïssa li agradava vestir roba bonica i no es va posar pintallavis fins els 30 anys. Explica històries de com es van casar en una residència d'estudiants el 1953 durant l'aniversari de la Revolució d'Octubre, de la seva primera nit junts al cap de dues setmanes del casament i de l'avortament de Raïssa uns quants mesos més tard.

Parla del lleu atac de cor que va patir la seva dona a Crimea els dies després del cop de 1991, de la seva pèrdua de la vista i del començament de la depressió. També parla de la seva lluita contra la mort i els últims dies que van passar junts a Münster.

Alguns fragments del llibre són molt íntims. Realment volem saber aquests detalls? Per a Gorbaxov, però, és important fer confessions tan profundes i personals. El primer que fa quan té convidats és dur-los a veure el retrat de la seva dona.

El llibre també ajuda el lector a entendre el que tot rus va percebre durant la *perestroika*: Raïssa Gorbaxova no era només la dona del líder del Kremlin, sinó una força conductora que va depassar del seu paper de primera dama. “Vas tenir sort de trobar-me”, es diu que va dir a Gorbaxov en més d'una ocasió. Segurament això és veritat d'aquest Piscis que sempre tenia més tendència a somiar i fantasiejar que la seva tenaç, decisiva i aparentment freda dona Capricorn.

Gorbaxov intenta corregir la imatge pública de Raïssa. Sí, sí que tenia unes formes aristocràtiques que alguns trobaven massa estirades, admet. En realitat, però, era de mentalitat oberta i, sobretot, una persona amb molts interessos.

“Tot això que es diu que ella va prendre decisions polítiques i em pressionava no té sentit”, escriu Gorbaxov. “Ni tan sols sabia com funcionava el

Politburó. Totes aquestes coses que es van escriure als diaris la van afectar. Quan Raïssa es debatia entre la vida i la mort i jo i la família estàvem al seu costat, la gent finalment va entendre que els sentiments que ens unien eren molt profunds”.

Una ascensió difícil cap al poder. Políticament parlant, “Sol amb mi mateix” ofereix una mirada sobre el cercle de poder més intern de les últimes dues dècades de l'era soviètica. El que va passar va tenir poc a veure amb les famoses “unitat i familiaritat del partit”. En lloc d'això, el centre del poder polític era ple d'intrigues, atacs i lluites per aconseguir càrrecs polítics.

Durant molt de temps, Gorbaxov no va tenir res a veure amb tot això. Quan va acabar dret, ni tan sols aconseguí una feina a la fiscalia, com ell volia. En comptes d'això, s'enfrontava a la possibilitat de ser destinat a Sibèria o al Tadjikistan, a l'Àsia central. Per evitar-ho va tornar al territori de Stavropol, al Caucas, on va treballar dur per ascendir dins del partit.

Se sap que va ascendir gràcies a l'afinitat amb Iuri Andròpov, que més tard va ser secretari general del Partit Comunista per un període curt de temps. Ara, però, revela com d'íntima era l'amistat amb el llavors president del KGB i amb el seu segon mentor, Dimitri Ustinov, ministre de defensa sota els mandats de Leonid Brejnev i Andròpov. Els dos homes creien en el jove Gorbaxov i el 1978 el van afegir al ramat per mirar de compensar el poder que acumulaven els vells dirigents al Kremlin. No podia haver tingut millors mestres en el sistema soviètic.

Tot i això, Andròpov sabia que s'havia de ser cautelós a l'hora de portar un nouvingut com Gorbaxov al Politburó ple d'intrigues de Moscou i es va fer enrere uns quants cops. A més, quan Andròpov, a punt de morir, va escriure una carta al comitè central del partit i va proposar donar-ne a Gorbaxov el control del secretariat, la frase va desaparèixer misteriosament de la còpia que es va enviar als membres del comitè central.

En aquells moments, la Unió Soviètica era la potència més poderosa del món comunista i, tot i això, algunes de les coses que Gorbaxov descriu es tro-

“Tot això que s'ha dit de Raïssa, que va arribar

ben entre la tragicomèdia i la farsa. Per exemple, quan va convidar Andròpov, que tenia una datxa prop de la seva, a un dinar privat, el cap del KGB va dir que no. “Encara no havia ni sortit de casa amb la meua dona que ja l'hi havien dit a Leonid Ílitx (Brejnev), i les males llengües van començar a parlar: Qui? On? Per què? Cap on?”.

Gorbaxov descriu com, el 1958, qui era llavors secretari general, Konstantin Txernenko, que estava malalt i li faltaven dues setmanes per a morir, va ser exhibit davant de les càmeres en dipositar el seu vot a l'urna electoral en les eleccions al soviets suprem de

Gorbaxov va ascendir gràcies a l'afinitat amb Andròpov, qui creia fermament en ell

a prendre decisions polítiques, no té sentit. No sabia ni com funcionava el Politburó.”

Rússia. Tot això, però, va tenir lloc en una habitació d'hospital i Txernenko va caure a terra a causa dels tremolors mentre el filmaven. Evidentment, aquest fragment va ser esborrat del reportatge televisiu.

Excuses velles i noves revelacions. Déu meu, diran molts, sempre ens havíem imaginat que era així. I, òbviament, també té més importància que Gorbtxov tracti les seves accions polítiques i la *perestroika* d'una manera més crítica en aquest volum de 600 pàgines.

No volia una revolució, escriu Gorbtxov, creia que es tardaria entre 25 i 30 anys a reestructurar el país. Aquest és un exemple dels seus vells arguments per defensar-se. Ell, el líder del Kremlin, anava pel bon camí, però va ser víctima de les circumstàncies. Tanmateix, també admet haver comès errors. Escriu que hauria d'haver estat més implacable a l'hora de fer servir la maquinària del partit, que encara

era poderós el 1985, per sortir-se amb la seva. També diu que hauria d'haver substituït la vella guàrdia ràpidament. Molts ja li havien dit que posar-se al capdavant d'un nou partit no seria “tan fàcil”. I aquí torna a aparèixer el Gorbtxov transigent.

Però ara analitza obertament el moment en què va veure clar que se li havia assignat una missió molt solitària. Era el 1986, explica Gorbtxov, els preus de la gasolina havien baixat a 10 dòlars el barril i això havia liquidat dos terços dels ingressos en moneda estrangera al país. Al mateix temps, el govern havia pujat els salaris i les pensions i s'havien perdut els ingressos fiscals més importants a causa d'una campanya contra el consum d'alcohol. Això va ser la primera “punyalada per l'esquena”, escriu Gorbtxov. “Però érem incapaços de canviar la nostra política”.

Creu que el segon moment decisiu van ser les primeres eleccions relativament lliures del país el març del

Quant a Ieltsin, encara no s'ha fet a la idea que va ser ell qui li va preparar el camí

1989, quan el lideratge comunista va encaixar una dura derrota i va provocar una contraofensiva dels seus oponents. El Partit Comunista hauria d'haver après la lliçó i haver esdevingut el líder moral d'una societat plural, escriu Gorbtxov. Que il·lusos! El partit ja estava desacreditat i no hi havia res a fer.

I ara? Ieltsin. Sempre Ieltsin. Gorbtxov encara no s'ha fet a la idea que ell va ser qui va preparar el camí cap a Moscou al secretari provincial de Sverdlovsk, l'home que l'enderrocà el 1991. No s'ha fet a la idea que Ieltsin va rebre molts privilegis quan va dimitir, mentre que Gorbtxov només va rebre l'equivalent a una pensió de dos dòlars i cap immunitat diplomàtica. També afirma que no entén per què els nord-americans van ser tan indulgents amb els errors de Ieltsin com ara el bombardeig de l'edifici del Parlament el 1993.

Tanmateix, hi ha una història que ara explica que només havia revelat a un grup molt reduït de gent: Ieltsin es va intentar suïcidar el 9 de novembre del 1987, després de comparar Gorbtxov amb Stalin davant dels dirigents del partit. El comitè central va acomiadar Ieltsin, el cap del partit a Moscou en aquells temps, i el va transferir temporalment a una agència de construcció.

En aquells temps, se sabia que Ieltsin havia ingressat a l'hospital inesperadament, presumptament després d'haver patit un “atac de cor”. Ara, però, Gorbtxov revela que el seu rival es va intentar suïcidar en el seu despatx amb unes estisores.

Gorbtxov no ho diu, evidentment, però si l'intent de suïcidi de Yeltsin hagués tingut èxit, no hauria anat tot diferent? I potser Gorbtxov continuaria sent president avui?

Christian Neef

© *Der Spiegel*

Traducció de *Laura Carreras*